

RAAP-NOTITIE 1222

Plangebied Waterstad A7 te Sneek

Gemeente Sneek

Archeologisch vooronderzoek: een kartering

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Sneek

Titel: Plangebied Waterstad A7 te Sneek, gemeente Sneek; archeologisch
vooronderzoek: een kartering

Status: eindversie

Datum: juli 2005

Auteur: drs. K. Leijnse

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\SNWA\N01222-SNWA.doc

Projectcode: SNWA

projectleider: drs. K. Leijnse

Projectmedewerkers: drs. J.W. de Kort & drs. E.C. Pronk

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de Gemeente Sneek heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2005 een kartering uitgevoerd in verband met de verbreding van de Stadsrondweg Zuid (E22/A7) in de gemeente Sneek. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (ca. 15 ha) ligt ten noorden van de Stadsrondweg zuid (N7/E22), ten oosten van de Lemmerweg, ten westen van de Woudvaart en wordt in het noorden begrensd door onder andere de Hein Doekesstraat, de Gajus Nautastraat, de Hanso Mollstraat en de Selfhelpweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 10H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 173.550/559.650. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland, woonwijk en plantsoen.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek (karterend booronderzoek). Het karterend onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.cvak.org/php/kna22.php>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en bodem

In de diepere ondergrond van het plangebied bevinden zich pleistocene afzettingen van fluvioperiglaciale oorsprong en dekzand (Formatie van Twente). In de loop van het Holoceen ontwikkelde zich veen in het gebied. Af en toe overstroomde het gebied en werd klei afgezet. De klei dekt het veen af en komt soms ook ingeschakeld in het veen voor.

Volgens de Bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom (Stiboka, 1974). Op basis van de bodem in de directe omgeving kan worden aangenomen dat in het plangebied kalkarme drechtvaaggronden met zware klei (klei op veen) voorkomen (code Mv41C).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied of de directe omgeving ervan. Uit de wijdere omtrek van het plangebied zijn vindplaatsen uit de periode Neolithicum t/m Middeleeuwen bekend (o.a. ARCHIS-waarnemingsnummers 13659, 127713, 127714, 13665, 39688 en 39692). Het betreft vlaknederzettingen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en mogelijk het Neolithicum, opgehoogde woonplaatsen/terpen uit de IJzertijd/Romeinse tijd en de middeleeuwse en postmiddeleeuwse periode. Verder zijn binnen de gemeente Sneek dijk(restanten) en sporen van veenontginningen bekend. Circa 400 m ten noorden van het plangebied ligt de historische kern van Sneek.

Kadastrale Minuut

Op de kadastrale minuut uit circa 1830 staan binnen het plangebied 2 huizen aangegeven (figuur 2). Het meest oostelijke huis ligt onder de Stadsrondweg zuid. Op de locatie van het tweede huis, nabij boring 46, is een fietstunnel gegraven. De rest van het plangebied is landbouwgebied, doorsneden door sloten.

Advies FAMKE

Voor de periode IJzertijd t/m Middeleeuwen wordt voor het gehele plangebied een karterend onderzoek 1 aanbevolen. Dit betekent dat minimaal 6 boringen per ha gezet dienen te worden. In het zuidelijk deel van het plangebied dienen 3 van de 6 boringen gezet te worden tot in het pleistocene dekzand. Indien in de top van het pleistocene zand een podzolbodem aanwezig is, dient het grid te worden verdicht naar 6 boringen per ha.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 85 boringen verricht in een driehoeksgrid van 40 bij 50 m. In de uiterst noordwestelijke hoek van het plangebied kon vanwege aanwezige verharding niet geboord worden (kaartbijlage 1). In het zuiden van het plangebied is een aantal boringen vervallen in verband met de aanwezigheid van kabels en leidingen.

In het noordelijke deel van het plangebied is geboord tot maximaal 2,5 m -Mv. In het zuiden van het plangebied zijn de meeste boringen gezet tot in de top van het pleistocene zand (tot maximaal 4,0 m -Mv). De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In het onbebouwde deel van het plangebied is onder een dunne bouwvoor grijze matig tot zwak siltige klei aanwezig. Tussen 0,7 en 1,7 m -Mv gaat de klei over in donkerbruin rietveen.

In de woonwijk is deze klei bedekt met een laag opgebracht bouwzand van circa 1 m dikte. Met name in de zone westelijk van de Pieter Sikkesstraat is de top van de klei gerijpt en zijn hierin spikkels puin en houtskool aanwezig. Deze laag is geïnterpreteerd als een subrecente bouwvoor (20e eeuw tot aan de bouw van de woonwijk). Ook in dit deel van het plangebied is onder de klei rietveen aangetroffen. De top van dit veenpakket bevindt zich tussen 2,0 en 2,5 m -Mv. Onder het veenpakket bevindt zich matig fijn, bruingrijs tot lichtgeelgrijs zand (pleistoceen dekzand). In het zuiden van het plangebied zijn de boringen gezet tot in dit zand. De top van het dekzand bevindt zich op een diepte variërend van 2,0 m -Mv in het westen tot dieper dan 4,0 m -Mv in het oosten van het plangebied. Het pleistocene oppervlak is afgedekt met een laag veen. Naast podzolprofielen (A-, E-, B-, C-horizont; kaartbijlage 1) zijn bodems aangetrof-

fen met alleen een A- en een C-horizont. Dergelijk bodems ontstaan meestal onder natte omstandigheden.

Naast intacte podzolprofielen is in veel boringen alleen de B- en C-horizont waargenomen. Wanneer het zand met een scherpe overgang is afgedekt door veen, zal de top van het dekzand waarschijnlijk geërodeerd en/of verspoeld zijn. In een aantal gevallen is de overgang tussen veen en dekzand echter heel geleidelijk en de basis van het veenpakket zeer zandig. In deze gevallen kunnen de A- en E-horizont van de bodem in het veen opgenomen zijn en is er geen sprake van erosie.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 7 boringen archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 1).

<i>boring</i>	<i>indicatoren</i>	<i>diepte in cm -Mv</i>
3	scherf kogelpot, scherp roodgeglazuurd	50-60
63	scherf aardewerk (IJzertijd/Romeinse tijd), houtskool	150-155
76	scherf kogelpot	125
83	scherf kogelpot	80
84	scherf aardewerk (Romeinse tijd ?)	75
85	scherf aardewerk (indet)	80
89	scherf aardewerk (Romeinse tijd), scherp geglazuurd roodbakkend	30 (bouwvoor)

Vindplaats 1

In de boringen 83, 84 en 85 is op een diepte van circa 70-80 cm -Mv een donkergrijze, stevige, matig siltige kleilaag aanwezig met houtskoolspikkels en aardewerk. De vondstlaag bevindt zich in een pakket grijze klei (kwelderafzettingen) onder de huidige bouwvoor. Het betreft duidelijk een andere laag dan de eerder genoemde subrecente bouwvoor.

Het aardewerk dient in de Late Middeleeuwen gedateerd te worden en mogelijk ook de Romeinse tijd. Opgemerkt dient te worden dat nabij deze locatie op de kadastrale minuut van 1830 bebouwing staat aangegeven.

Overige boringen

In boring 3 zijn direct onder de bouwvoor, in een donkergrijze, sterk siltige kleilaag met recente bijmenging (waaronder plastic), een scherp van een kogelpot (Late Middeleeuwen) en een scherp roodgeglazuurd aardewerk (Nieuwe tijd B) gevonden. Omdat beide scherven zijn waargenomen in de geroerde bovengrond waarin zich veel recent materiaal bevindt en waarin verder geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, vormen deze 2 indicatoren geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd in het plangebied te vermoeden.

In boring 63 is onder een laag opgebracht zand in een bruingrijze, sterk siltige kleilaag met recente puinspikkels, ongetwijfeld de subrecente bouwvoor, een scherf uit de IJzertijd/ Romeinse tijd aangetroffen. Rondom deze boring zijn op een afstand van 10 m nog 3 boringen gezet (boringen 74, 76 en 77). In boring 76 is in hetzelfde pakket een scherf kogelpotaardewerk uit de Late Middeleeuwen gevonden. Onder de subrecente bouwvoor bevinden zich kwelderafzettingen (licht- tot blauwgrijze, matig siltige klei). Hierin zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Waarschijnlijk zijn de vondsten van elders afkomstig. In het verleden is in veel gebieden in Friesland terpaarde van geëgaliseerde terpen op het land gebracht. De indicatoren houden waarschijnlijk geen verband met de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse.

In boring 89 is in de bouwvoor een scherf uit de Romeinse tijd en uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangetroffen. Omdat beide scherven zijn waargenomen in de geroerde bovengrond, vormen deze indicatoren geen aanleiding de aanwezigheid van een archeologische vindplaats te vermoeden.

In de top van het dekzand zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De bodem in het plangebied bestaat uit kwelderafzettingen op veen op pleistoceen dekzand. In het bebouwde deel van het plangebied ligt op de kwelderafzettingen een opgebrachte (zand)laag. In de top van het dekzand zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

In de kwelderafzettingen zijn in 7 boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Nabij de fietstunnel langs de Hanso Molstraat (boringen 83, 84 en 85) lijkt sprake te zijn van een archeologische vindplaats. Hier is op circa 70-80 cm -Mv een donkergrijze kleilaag aanwezig met houtskoolspikkels en aardewerk.

De overige archeologische indicatoren zijn aangetroffen in of direct onder de bouwvoor in verstoorde context (boring 3) of zijn van elders met terpaarde aangevoerd (boring 63). Als zodanig vormen deze indicatoren geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats te vermoeden.

4.2 Aanbevelingen

Gezien het feit dat tijdens het veldonderzoek aanwijzingen zijn gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied, wordt aanbevolen nabij de boringen 83, 84 en 85 een waarderend onderzoek uit te voeren. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd in de vorm van het graven van sonderingen (proefputjes van ca. 1 x 1 m) en het uitvoeren van boringen: de sonderingen om meer informatie te verzamelen over de vindplaats en de boringen om de begrenzing van de vindplaats nader in kaart te brengen.

In het overige deel van het plangebied zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen aangetroffen. Hiervoor worden geen aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog (dr. G.J de Langen).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Schute, I.A.**, 1997. A7-Sneek, Aanvullende Archeologische Inventarisatie; Fase 1: vooronderzoek en verkenning. *RAAP-rapport 194*. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Stiboka**, 1974. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. 10 West en 10 Oost-Sneek*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.0. Eindrapport van de Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARCheologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

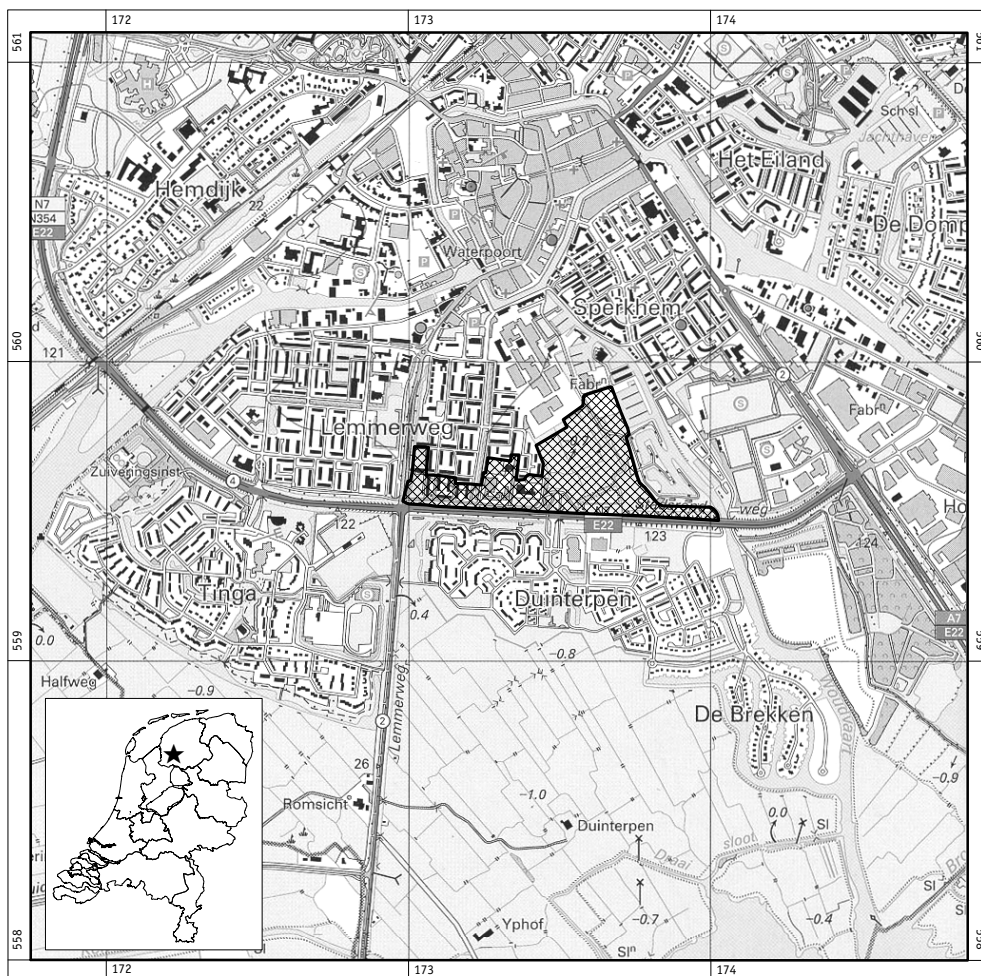
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Ligging van het plangebied (onderbroken lijn) en omgeving op de huidige topografie (rode lijn) en kadastrale minuut uit circa 1830.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Kaartbijlage 1. Resultaten van het booronderzoek.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

